

HÀNH VI VI PHẠM LUẬT GIAO THÔNG ĐƯỜNG BỘ KHI THAM GIA GIAO THÔNG CỦA HỌC SINH THCS VÀ NGUYÊN NHÂN CỦA CHÚNG

Nguyễn Như Chiến
Học viện Cảnh sát nhân dân.

Nước ta đang trong thời kỳ đẩy mạnh CNH, HĐH với mạng lưới đường, phương tiện và người tham gia *giao thông đường bộ* (GTĐB) ngày càng tăng. Thực tế cho thấy, hành vi vi phạm Luật GTĐB ở nước ta, trong đó có hành vi vi phạm Luật GTĐB của học sinh trung học cơ sở (THCS), diễn ra hết sức phức tạp, đặt ra nhiều vấn đề cấp thiết phải nghiên cứu.

Nghiên cứu trên mẫu là 1612 học sinh của ba trường THCS tại Thủ đô Hà Nội (Trường THCS Tô Hoàng, quận Hai Bà Trưng, trường THCS Hoàng Liệt, quận Hoàng Mai và trường THCS Cổ Nhuế, huyện Từ Liêm) cho thấy, tự đánh giá của học sinh về hành vi chấp hành đúng Luật GTĐB ở mức độ "Thường xuyên" là 67,4%; mức độ "Đôi khi" là 27,9%, mức độ "Hiếm khi" là 4,7%. Trong khi đó, khi tham gia giao thông, số người có hành vi chấp hành đúng Luật GTĐB nói chung chiếm khoảng 90% [2]. Điều này cho thấy, hành vi chấp hành đúng Luật GTĐB của học sinh THCS thực sự là vấn đề đáng lo ngại. Tình hình vi phạm Luật GTĐB của học sinh THCS khi tham gia giao thông thể hiện ở bảng 1.

Bảng 1: Những hành vi vi phạm Luật GTĐB của học sinh THCS

Hành vi vi phạm Luật GTĐB	Mức độ vi phạm							Thứ bậc
	Th. xuyên		Đôi khi		Hiếm khi		X	
	f _i	3đ	f _i	2đ	f _i	1đ		
1. Đi không đúng phần đường.	92	276	779	1558	28	28	2,09	1
2. Chở người quá quy định.	41	123	603	1206	25	25	2,02	4
3. Đi xe dàn hàng ngang.	50	150	302	604	21	21	2,08	2

4. Tụ tập dưới lòng đường, vỉa hè.	29	57	449	898	18	18	2,02	4
5. Không theo tín hiệu đèn.	27	51	127	254	16	16	1,91	7
6. Đi xe buông hai tay, bốc đầu.	15	45	183	366	12	12	2,01	6
7. Phóng nhanh, vượt, rẽ ẩu...	15	45	155	310	12	12	2,02	4
8. Đi xe kéo theo xe khác.	0	0	113	226	10	10	1,9	8
9. Các vi phạm khác.	0	0	4	8	7	7	1,4	9

Luật GTĐB quy định: Người tham gia giao thông phải theo chiều đi của mình, đi đúng phần đường quy định [1, tr. 13]. Nhưng ở học sinh THCS, việc đi không đúng phần đường quy định là lỗi mà các em vi phạm nhiều nhất.

Lỗi đi xe dàn hàng ngang xếp ở thứ bậc thứ hai. Lỗi này thường xảy ra khi các em tan trường. Trong điều kiện mặt cắt ngang của hệ thống đường bộ của Việt Nam còn hẹp thì việc các em đi xe dàn hàng ngang đã cản trở rất lớn tới việc đảm bảo giao thông thông suốt.

Những lỗi như tụ tập dưới lòng đường, vỉa hè; chở người quá quy định; phóng nhanh, vượt, rẽ ẩu... cũng xếp ở thứ bậc thứ tư. Lỗi tụ tập dưới lòng đường, vỉa hè thường xảy ra trước cổng trường gần đường giao thông, nhất là tầm tan trường nhiều khi gây ùn tắc tại các tuyến đường đi qua cổng trường học.

Lỗi đi xe buông cả hai tay, bốc đầu xe xếp thứ bậc thứ 6, tiếp đó là lỗi không tuân theo tín hiệu đèn giao thông xếp thứ bậc 7. Đây là những lỗi dễ gây ra mất an toàn giao thông.

Có vấn đề đáng quan tâm: tỉ lệ học sinh THCS tự điều khiển xe máy khi đi học là 0,02% và đã tăng lên 0,03% khi sử dụng vào mục đích khác. Trong số nghiệm thể nghiệm cứu thì không có em nào đủ 16 tuổi, như vậy các em đó đã vi phạm về điều kiện của người điều khiển phương tiện cơ giới (Điều 55, khoản 1 quy định: Người đủ 16 tuổi trở lên mới được lái xe gắn máy có dung tích xi lanh dưới 50 cm³).

Nguyên nhân của tình hình vi phạm Luật GTĐB khi tham gia giao thông của học sinh THCS thể hiện ở bảng 2 (trang bên). Trong số các nguyên nhân cụ thể của hành vi vi phạm Luật GTĐB thì nguyên nhân xếp ở thứ bậc thứ nhất và thứ hai là việc xử lý hành vi vi phạm Luật GTĐB của cảnh sát giao thông và nhà trường THCS còn hạn chế. Việc xử lý hành vi vi phạm không chỉ thể hiện sự chế tài với hành vi vi phạm của chủ thể, mà còn có tác dụng phòng ngừa sự vi phạm của những chủ thể khác. Nếu chủ thể hành vi vi phạm không bị phát hiện và xử lý kịp thời thì dễ dẫn tới sự gia tăng những hành vi vi phạm tiếp theo với tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội cũng gia tăng.

Bảng 2: Nguyên nhân vi phạm Luật GTĐB khi tham gia giao thông của học sinh THCS

Nguyên nhân vi phạm Luật GTĐB	Mức độ							X	Thứ bậc
	Th. xuyên		Đôi khi		Hiếm khi				
	fi	3đ	fi	3đ	fi	3đ			
1. Biết quy định của Luật GTĐB nhưng CSGT thấy lỗi vi phạm của học sinh mà không xử lý.	78	234	112	224	42	42	2,16	1	
2. Chưa có thói quen thực hiện quy định chung.	43	129	120	240	365	365	1,39	7	
3. Biết quy định của Luật GTĐB nhưng thấy người lớn đi được thì đi theo.	71	213	133	266	414	414	1,44	5	
4. Không biết quy định của Luật GTĐB.	92	276	183	366	330	330	1,61	3	
5. Biết quy định của Luật GTĐB, nhưng nghĩ tiện lợi cho mình.	50	150	141	282	379	379	1,42	6	
6. Biết quy định của Luật GTĐB, nhưng theo bạn bè.	99	297	134	268	351	351	1,57	4	
7. Biết quy định của Luật GTĐB, nhưng do trường không xử lý hành vi vi phạm Luật GTĐB.	43	129	43	86	120	120	1,63	2	
8. Nguyên nhân khác: đường lỗi lổm, rác thải, phế liệu bừa bãi.	0	0	3	6	17	17	1,15	8	

Nguyên nhân dẫn tới hành vi vi phạm Luật GTĐB do không biết quy định của Luật GTĐB xếp ở thứ bậc 3. Kiểm tra nhận thức về Luật GTĐB với những nội dung điều chỉnh hành vi tham gia giao thông của các em cho thấy, tỉ lệ trung bình điển khuyết đúng nội dung quy định của Luật GTĐB chỉ chiếm 63,8%. Nhận thức bao gồm nhiều mức độ, xem xét chất lượng lĩnh hội tri thức ở mức độ vận dụng vào giải quyết một số tình huống GTĐB thì chỉ đạt 60,5%. Trong khi đó, điển khuyết đúng những kiến thức liên quan tới những tình huống đó chiếm 67,6% - cao hơn kết quả vận dụng vào giải các bài tập tình huống. Kiểm định sự khác biệt giữa hai con số % này theo phương pháp Ludwig cho thấy sự khác biệt này là có ý nghĩa. Điều này chỉ ra rằng, nhận thức về Luật GTĐB của học sinh THCS ở mức độ vận dụng còn hạn chế.

Nhận thức về Luật GTĐB của học sinh THCS thông qua nhiều kênh, thể hiện ở bảng 3.

Bảng 3: Những kênh nhận thức về Luật GTĐB của học sinh THCS

Kênh thông tin	Mức độ nhận thức Luật GTĐB							Thứ bậc
	Nhiều		Ít		Rất ít		X	
	f _i	3đ	f _i	2đ	f _i	1đ		
1. Giảng dạy về Luật GTĐB của nhà trường (f _i = 1609).	744	2232	645	1290	220	220	2,33	1
2. Truyền hình, truyền thanh (f _i = 1612).	751	2253	540	1080	321	321	2,27	2
3. Báo chí (f _i = 1268).	148	444	477	954	673	673	1,63	7
4. Quan sát người đi lại (f _i = 1445).	596	1788	456	912	393	393	2,14	4
5. Bản thân học hỏi bạn bè (f _i = 1137).	162	486	344	688	631	631	1,59	8
6. Gia đình hướng dẫn (f _i = 1046).	506	1518	301	602	239	239	2,26	3
7. Tuyên truyền, nhắc nhở, xử lý của CSGT (f _i = 1025).	253	759	316	632	456	456	1,80	6
8. Tuyên truyền, giáo dục và hoạt động khác của Đội (f _i = 1129).	259	777	429	858	441	441	1,84	5
9. Do nhân tố khác (f _i = 185).	0	0	89	178	96	96	1,48	9

Kết quả ở bảng 3 cho thấy vai trò rất quan trọng của hoạt động giảng dạy về Luật GTĐB do các trường THCS tiến hành. Trong tình trạng chung của việc giảng dạy môn "Giáo dục công dân", phần giảng dạy về Luật GTĐB có rất nhiều hạn chế: Giáo viên không được tập huấn về Luật GTĐB, giảng lý thuyết hầu như không có bài tập tình huống GTĐB... Chính điều này đã làm giảm khả năng nhận thức về Luật GTĐB của học sinh. Đội Thiếu niên tiền phong Hồ Chí Minh là một tổ chức có vai trò rất lớn trong việc tập hợp, giáo dục lứa tuổi các em, nhưng "tuyên truyền, giáo dục và hoạt động khác của Đội về Luật GTĐB" đối với việc nâng cao nhận thức của học sinh chỉ chiếm vị trí thứ 6 trong 9 thứ bậc, vai trò của Đội tham gia giáo dục các thành viên chấp hành tốt Luật GTĐB còn mờ nhạt, thậm chí còn thấp hơn việc các em "quan sát mọi người đi lại trên đường".

Như vậy, hành vi chấp hành Luật GTĐB của học sinh THCS thực sự là vấn đề đáng lo ngại: Tỷ lệ học sinh tham gia giao thông vi phạm Luật GTĐB chiếm tỷ lệ cao hơn so với tỷ lệ chung người tham gia giao thông của cả nước vi phạm Luật GTĐB, với nhiều lỗi vi phạm tương tự như những chủ thể khác khi tham gia GTĐB. Trong đó, đáng lưu ý những lỗi vi phạm nhiều là các lỗi đi không đúng phần đường quy định; đi xe dàn hàng ngang; tụ tập dưới lòng

đường, vỉa hè; chở người quá quy định; phóng nhanh, vượt, rẽ ẩu. Nguyên nhân hàng đầu của tình hình này là việc xử lý hành vi vi phạm Luật GTĐB của cảnh sát giao thông và nhà trường THCS đối với học sinh có hành vi vi phạm còn hạn chế. Tiếp đó là nhận thức những nội dung Luật GTĐB điều chỉnh hành vi tham gia GTĐB, nhất là mức độ vận dụng kiến thức vào giải quyết các tình huống GTĐB còn thấp. Nhà trường vẫn là kênh quan trọng trong việc nâng cao nhận thức của học sinh THCS về Luật GTĐB, nhưng cần chú trọng mức độ vận dụng kiến thức vào giải quyết các tình huống GTĐB, nâng cao vai trò của Đội Thiếu niên tiền phong Hồ Chí Minh trong tuyên truyền, lồng ghép giáo dục Luật GTĐB vào các hoạt động.

Tài liệu tham khảo

1. *Luật Giao thông đường bộ và các văn bản hướng dẫn thi hành*. NXB Giao thông vận tải, 2002.
2. VTV1, chương trình “*An toàn giao thông*”, ngày 6 - 11 - 2005.